

Roll No.

025/B

[Map of Punjab]

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 8

SS

2039

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

HISTORY

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Three hours

Maximum marks : 90

(Punjabi Version)

- ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 025/B ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।
- (ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।
- (iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।
- (iv) ਸਾਰੇ ਭਾਗ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ।
- (v) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ 4 ਭਾਗਾਂ (ੳ, ਅ, ਏ, ਸ) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।
- (vi) ਭਾਗ-ੳ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ 10 ਉਪ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ।
- (vii) ਭਾਗ-ਅ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ 15 ਉਪ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ । ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੋਈ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤਿੰਨ ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 35-40 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ।
- (viii) ਭਾਗ-ੲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3 ਦੇ 10 ਉਪ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ । ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੋਈ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 5 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ ।
- (ix) ਭਾਗ-ਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 4 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਨਕਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਵੇਗਾ । ਕੁੱਲ 15 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ । 10 ਅੰਕ 5 ਸਥਾਨ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਤੇ 5 ਅੰਕ ਹਰੇਕ ਸਥਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਹੋਣਗੇ (20-25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ) । ਨਕਸ਼ੇ ਵਿੱਚ 100% ਆਂਤਰਿਕ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ ।
- (x) ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕਰੋ ।

ਭਾਗ-ੳ

10×1=10

1. ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਇੱਕ-ਦੋ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :
- (i) ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁੱਖ ਰੀਝੀ ਕੌਣ ਸਨ ? 1
- (ii) ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੈਨਾਪਤੀ ਕੌਣ ਸੀ ? 1
- (iii) ਕਿਹੜਾ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ ? 1

025/B-SS

[Turn over

ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ :

- (iv) ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ । 1
 (v) ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਲੋਧੀ ਈਸਵੀਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਇਆ । 1
 (vi) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਖੇ ਬਤੀਤ ਕੀਤੇ । 1

ਸਹੀ/ਗਲਤ ਲਿਖੋ :

- (vii) ਸਿੱਖ ਮਿਸਲਾਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸੰਸਥਾ ਗੁਰਮਤਾ ਸੀ । 1
 (viii) ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲੀ । 1
 (ix) ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਛੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ । 1

ਬਹੁਭਾਂਡੀ ਉੱਤਰ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :

- (x) ਖਾਲਸਾ ਦਰਬਾਰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹਨ ? 1
 (ੳ) ਪੰਜਾਬੀ (ਅ) ਫ਼ਾਰਸੀ
 (ੲ) ਹਿੰਦੀ (ਸ) ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ

ਭਾਗ-ਅ

10×3=30

ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਨੋਟ : ਕੋਈ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ।

2. (i) ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਕਿਹੜੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ? 3
 (ii) ਮਸੰਦ ਪ੍ਰਥਾ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ । 3
 (iii) ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਾਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰੋ । 3
 (iv) ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਏ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖਿਪਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ । 3
 (v) ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? 3
 (vi) ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੌਣ ਸਨ ? ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕਿਉਂ ਹੋਈ ? 3
 (vii) ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸੈਨਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ । 3
 (viii) ਵੱਡੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਉੱਪਰ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ । 3
 (ix) ਪਹਿਲੇ ਐਂਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਦੇ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 3
 (x) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? 3
 (xi) ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰ ਕਿਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? 3
 (xii) ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ । 3
 (xiii) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਤਿਕੋਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ । 3
 (xiv) ਸੰਗਤ ਤੇ ਪੰਗਤ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ । 3
 (xv) ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ? 3

025/B-SS

ਨੋਟ : ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੋਈ ਸੱਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

3. (i) ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਕੀ ਸੀ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ। 5
- (ii) ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕਿਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੋਈ? 5
- (iii) ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਦੇ ਕੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਏ? 5
- (iv) ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਪੰਜ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ। 5
- (v) ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਸਨ? 5
- (vi) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਅਮਿੱਤਸਰ ਦੀ ਸੰਧੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ। 5
- (vii) ਕੀ ਲਾਰਡ ਡਲਹੌਜ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਉਣਾ ਉਚਿੱਤ ਸੀ? ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿਉ। 5
- (viii) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੋਮਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਹੜੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ? 5
- (ix) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 5
- (x) ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 5

4. ਨਕਸ਼ਾ :

- (ੳ) ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦੇ ਪੰਜ ਸਥਾਨ ਦਿਖਾਉ। 10
- (ਅ) ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਰੇਕ ਸਥਾਨ ਦੀ 20-25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਵੀ ਕਰੋ। 5
- ਜਾਂ
- (ੳ) ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਐਂਗਲੋ ਸਿੱਖ ਯੁੱਧ ਦੇ ਪੰਜ ਸਥਾਨ ਦਿਖਾਉ। 10
- (ਅ) ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਰੇਕ ਸਥਾਨ ਦੀ 20-25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਵੀ ਕਰੋ। 5

(Hindi Version)

- ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड 025/B अवश्य लिखें।
- (ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।
- (iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किए गए प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।
- (iv) सारे भाग जरूरी हैं।
- (v) प्रश्न पत्र 4 भागों (क, ख, ग, घ) में बांटा गया है।
- (vi) भाग-क प्रश्न नं. 1 के 10 उपभाग होंगे। प्रत्येक प्रश्न 1 अंक का है।

(4)

- (vii) भाग-ख प्रश्न नं. 2 के 15 उपभाग होंगे। विद्यार्थी कोई दस प्रश्नों का उत्तर दे सकता है। प्रत्येक प्रश्न 3 अंक का होगा। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 35-40 शब्दों में दें।
- (viii) भाग-ग प्रश्न नं. 3 के 10 उपभाग होंगे। विद्यार्थी कोई सात प्रश्नों का उत्तर दे सकता है। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 100-150 शब्दों में दें। प्रत्येक प्रश्न 5 अंक का है।
- (ix) भाग-घ प्रश्न नं. 4 में एक प्रश्न होगा जो नक्शे से सम्बन्धित होगा। कुल 15 अंक होंगे। 10 अंक 5 स्थान दिखाने के लिए और 5 अंक प्रत्येक स्थान की व्याख्या करने के होंगे (20-25 शब्दों में)। नक्शे में 100% आन्तरिक छूट होगी।
- (x) पंजाब का मानचित्र उत्तर-पुस्तिका के साथ नत्थी कीजिए।

भाग-क

10×1=10

1. प्रत्येक प्रश्न 1 अंक का है। एक दो शब्दों वाले प्रश्न :

- (i) श्री हरिमंदिर साहिब के प्रथम मुख्य ग्रंथी कौन थे ? 1
- (ii) दल खालसा का प्रधान सेनापति कौन था ? 1
- (iii) कौन-सा मुगल बादशाह गुरु अंगद देव जी से मुलाकात करने के लिए आया था ? 1

रिक्त स्थान भरें :

- (iv) गुरु तेग बहादुर जी का बचपन का नाम था। 1
- (v) दौलत खाँ लोधी ई. में पंजाब का सूबेदार बना। 1
- (vi) गुरु नानक देव जी ने अपने जीवन का अन्तिम समय में व्यतीत किया। 1

सही/गलत लिखें :

- (vii) सिक्ख मिस्त्रों की केन्द्रीय संस्था गुरुमता थी। 1
- (viii) महाराजा दलीप सिंह ने महाराजा रणजीत सिंह के बाद उसके साम्राज्य की बागडोर संभाली। 1
- (ix) गुरु ग्रंथ साहिब जी में छः गुरुओं की वाणी शामिल है। 1

बहु विकल्प उत्तर वाला प्रश्न :

- (x) खालसा दरबार रिकार्ड किस भाषा में हैं ? 1
- (क) पंजाबी (ख) फारसी
- (ग) हिन्दी (घ) अंग्रेजी

भाग-ख

10×3=30

तीन अंकों वाले प्रश्न :

नोट : कोई दस प्रश्न करें।

2. (i) गुरु अमरदास जी को समाज सुधारक किन कारणों के लिए कहा जाता है ? 3
- (ii) मसंद प्रथा के बारे में संक्षेप में जानकारी दें। 3
- (iii) अकाल तख्त साहिब के निर्माण एवं महत्त्व के बारे में संक्षेप में बताएं। 3
- (iv) गुरु हरि राय जी के जीवन एवं कार्यों के बारे में संक्षेप में लिखें। 3

025/B-SS

- (v) गुरु गोबिन्द सिंह जी द्वारा रचित ज़फरनामा के बारे में आप क्या जानते हैं ? 3
- (vi) भाई मनी सिंह जी कौन थे ? उनके बलिदान का कारण लिखें। 3
- (vii) दल खालसा की सैनिक प्रणाली की कोई तीन मुख्य विशेषताएं लिखें। 3
- (viii) बड़ा घल्लूधारा पर एक संक्षिप्त नोट लिखें। 3
- (ix) प्रथम ऐंग्लो-सिक्ख युद्ध के लिए उत्तरदायी कोई तीन कारणों के बारे में चर्चा कीजिए। 3
- (x) महाराजा रणजीत सिंह को शेर-पंजाब क्यों कहा जाता है ? 3
- (xi) पंजाब को भारत का प्रवेश द्वार क्यों कहा जाता है ? 3
- (xii) जन्म साखियों से आपका क्या अभिप्राय है ? किन्हीं तीन जन्म साखियों के बारे में संक्षेप में लिखें। 3
- (xiii) 16वीं सदी के शुरू में पंजाब में हुए त्रिकोणीय संघर्ष के बारे में संक्षेप में लिखें। 3
- (xiv) संगत एवं पंगत के बारे में संक्षिप्त नोट लिखें। 3
- (xv) गुरुमुखी लिपि को प्रचलित करने के लिये गुरु अंगद देव जी ने क्या योगदान दिया ? 3

भाग-ग

7×5=35

पाँच अंकों वाले प्रश्न :

नोट : कोई सात प्रश्न करें।

3. (i) गुरु हरगोबिन्द साहिब जी के द्वारा अपनाई गई नई नीति कौन-सी थी ? उसकी विशेषताओं के बारे में जानकारी दें। 5
- (ii) गुरु तेग बहादुर जी की शहीदी के क्या कारण थे ? 5
- (iii) खालसा पंथ की स्थापना के क्या महत्वपूर्ण प्रभाव पड़े ? 5
- (iv) बंदा सिंह बहादुर की आरम्भिक सफलता के कोई पाँच कारण बताएं। 5
- (v) अहमद शाह अबदाली की सिक्खों के विरुद्ध असफलता के क्या कारण थे ? 5
- (vi) महाराजा रणजीत सिंह एवं अंग्रेजों के बीच हुई अमृतसर की सन्धि की मुख्य शर्तों एवं महत्व के बारे में बताएं। 5
- (vii) क्या लॉर्ड डलहौजी के द्वारा पंजाब को अंग्रेजी साम्राज्य में मिलाना उचित था ? अपने पक्ष में तर्क दें। 5
- (viii) पंजाब के ऐतिहासिक स्रोतों के सम्बन्ध में कौन-सी मुख्य समस्याओं का सामना करना पड़ता है ? 5
- (ix) गुरु नानक देव जी की शिक्षाओं का संक्षिप्त वर्णन करें। 5
- (x) सिक्ख धर्म के विकास में गुरु अर्जन देव जी के योगदान का वर्णन करें। 5

भाग-घ

10+5=15

4. नक्शा :

- (क) दिये गये पंजाब के मानचित्र में गुरु गोबिन्द सिंह जी की लड़ाइयों के पाँच स्थान दिखायें। 10
- (ख) दिखाये गए हर एक स्थान की 20-25 शब्दों में व्याख्या भी करें। 5

अथवा

- (क) दिये गये पंजाब के मानचित्र में पहले ऐंग्लो सिक्ख युद्ध के पांच स्थान दिखायें। 10
- (ख) दिखाये गए हर एक स्थान की 20-25 शब्दों में व्याख्या भी करें। 5

025/B-SS

[Turn over

(English Version)

- Note :** (i) You must write the subject-code/paper-code **025/B** in the box provided on the title page of your answer-book.
- (ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialied as soon as you receive it.
- (iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- (iv) **All Parts are compulsory.**
- (v) Question paper will comprise of 4 Parts A, B, C and D.
- (vi) **Part-A Q. No. 1** comprises of 10 sub parts. All questions carry 1 mark.
- (vii) **Part-B Q. No. 2** comprises of 15 sub parts. Attempt any 10 questions. All questions carry 3 marks. Answer to each question should be in about 35-40 words.
- (viii) **Part-C Q. No. 3** comprises of 10 sub parts. Attempt any 7 questions. Answer to each question should be in about 100-150 words. All questions carry 5 marks.
- (ix) **Part-D Q. No. 4** there will be one question of map that carries 15 marks (10 marks for showing 5 places and 5 marks for explanation of each place to be written in 20 to 25 words) with 100% internal choice.
- (x) **Attach the map of Punjab with the answer-book.**

Part-A

10×1=10

1. One or two words questions :

- (i) Who was the first Head Granthi of Sri Harmandir Sahib ? 1
- (ii) Who was the chief commander of Dal Khalsa ? 1
- (iii) Which Mughal Emperor came to see Guru Angad Dev Ji ? 1

Fill in the blank :

- (iv) The childhood name of Guru Teg Bahadur Ji was 1
- (v) Daulat Khan Lodhi was appointed the Governor of the Punjab in A.D. 1
- (vi) Guru Nanak Dev Ji spent his last years in 1

State True/False :

- (vii) The central institution of the Sikh Misl was Gurmata. 1
- (viii) Maharaja Dalip Singh became the successor of Maharaja Ranjit Singh's empire. 1
- (ix) Guru Granth Sahib ji has hymns of six Gurus. 1

025/B-SS

Multiple choice question :

- (x) In which language Khalsa Darbar Records were written ? 1
- (a) Punjabi (b) Persian
- (c) Hindi (d) English

Part-B

10×3=30

Three marks questions

Note : Attempt any ten.

2. (i) Why is Guru Amar Das ji called a social reformer ? 3
- (ii) Give a brief description on Masand System. 3
- (iii) Explain briefly about the construction and importance of Akal Takht Sahib. 3
- (iv) Write in short about the life and works of Guru Har Rai Ji ? 3
- (v) What do you know about the Zafarnama written by Guru Gobind Singh Ji ? 3
- (vi) Who was Bhai Mani Singh ? What were the causes of his martyrdom ? 3
- (vii) Write any three main features of military administration of Dal Khalsa. 3
- (viii) Write a short note on Wadda Ghallughara. 3
- (ix) Describe the three main causes of First Anglo-Sikh War. 3
- (x) Why is Maharaja Ranjit Singh called Sher-i-Punjab ? 3
- (xi) Why is the Punjab called as the Gateway of India ? 3
- (xii) What do you understand by Janam Sakhis ? Write briefly about any three Janam Sakhis. 3
- (xiii) Write in brief about the triangular struggle of the Punjab in the beginning of the 16th century. 3
- (xiv) Write a short note on Sangat and Pangat. 3
- (xv) What contribution was made by Guru Angad Dev ji to popularise Gurmukhi script ? 3

Part-C

7×5=35

Five marks questions

Note : Attempt any seven.

3. (i) What do you know about the New Policy of Guru Hargobind Sahib Ji ? Explain its features. 5
- (ii) What were the causes of martyrdom of Guru Teg Bahadur Ji ? 5
- (iii) What were the important effects of the creation of Khalsa sect ? 5
- (iv) Describe any five reasons of early success of Banda Singh Bahadur. 5
- (v) What were the reasons behind the failures of Ahmad Shah Abdali in the struggle against the Sikhs ? 5

025/B-SS

[Turn over

- (vi) Describe the main clauses and importance of Treaty of Amritsar between Maharaja Ranjit Singh and the English. 5
- (vii) Was the annexation of Punjab by Lord Dalhousie to the British Empire justified ? Give arguments in your favour. 5
- (viii) What are the main problems regarding the historical sources of Punjab ? 5
- (ix) Briefly describe the teachings of Guru Nanak Dev Ji ? 5
- (x) Describe the contribution of Guru Arjan Dev Ji for the development of Sikhism. 5

Part-D

10+5=15

4. Map:

- (a) On the given outline map of Punjab, show the five battle places of Guru Gobind Singh ji. 10
- (b) Explain each battle place in about 20-25 words. 5

or

- (a) On the given outline map of Punjab, show the five battle places of the First Anglo Sikh war. 10
- (b) Explain each battle place in about 20-25 words. 5

Code No. 025/B

SS-2039

